

Tuja moška osebna imena in njihovi svojilni pridevniki v Breznik-Ramovšem *Slovenskem pravopisu 1935*¹

Irena Stramljič Breznik

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike
in književnosti, Koroška cesta 160, SI 2000 Maribor; irena.stramljic@um.si

Težišče Ramovševega dela sta bili dialektologija in zgodovinska slovnica slovenskega jezika. Vendar je kot odličen poznavalec slovenskega vokalnega sistema z Breznikom soavtorsko sodeloval tudi pri izdaji pravopisa iz leta 1935, v katerem je prevzel pravorečni del – naglaševanje, vokalne kvalitete in razlike med pisavo in izreko. V prispevku se zato posvečamo v *Slovenski pravopis 1935* zajetim tujim osebnim lastnim imenom in prikazu njihovega izgovora – kar je nedvomno Ramovševo dragoceno delo –, po katerem so se uravnavala pravila za izražanje svojine. Takratna uveljavljena pravila za tvorbo izlastnoimenskih svojilnih pridevnikov na podlagi izpisov več kot sto v pravopis zajetih moških priimkov iz drugih (tujih) jezikov primerjamo s trenutno veljavnimi pravopisnimi pravili in usmeritvami sodobnega slovenskega knjižnega jezika, zajetimi v tovrstno različnih razpoložljivih virih.

Der Schwerpunkt der Forschungsarbeit von Fran Ramovš lag auf der Dialektologie und historischen Grammatik der slowenischen Sprache. Als ausgezeichneter Kenner des slowenischen Vokalsystems verfasste er, zusammen mit Breznik, auch die slowenische Orthographieregelung (*Slovenski pravopis 1935*), in der er den orthoepischen Teil – Betonung, Stimmqualitäten und Unterschiede zwischen Schrift und Aussprache – verantwortete. Im Beitrag werden daher die in der Rechtschreibung behandelten fremden Personennamen und ihre Aussprache thematisiert. Hierbei handelt es sich zweifellos um ein wertvolles Werk von Ramovš, da dadurch u. a. die Regelung zum Ausdruck der Eigentumsverhältnisse festgelegt wurde. Die von Ramovš aufgestellten Regeln zur Bildung deonymischer Possessiv-Adjektive werden anhand der empirischen Daten aus dem *Pravopis* (mehr als hundert männliche Familiennamen aus anderen bzw. Fremdsprachen wurden berücksichtigt) mit den aktuellen orthographischen Regeln und Ausrichtungen der gegenwärtigen slowenischen Schriftsprache verglichen.

Ključne besede: Fran Ramovš, *Slovenski pravopis 1935*, prevzeti priimki moških oseb, besedotvorje, izražanje svojine

Schlüsselwörter: Fran Ramovš, *Slovenski pravopis 1935*, übernommene Familiennamen männlicher Personen, Wortbildung, Ausdruck von Eigentum

¹ Prispevek je nastal v okviru Raziskovalnega programa št. P6-0156 (Slovensko jezikoslovje, književnost in poučevanje slovenščine (2020–2025) vodja programa prof. dr. Marko Jesenšek), ki ga sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

Fran Ramovš v besedi sodobnikov in poznavalcev

Jubilejni zapisi so bili priložnost, ko so se Ramovševi sodobniki izrekli o njegovem delu in o tem, kako so ga dojemali kot človeka. Prepoznali so tri temeljne sestavine njegove osebnosti: priklenjenost na slovensko zemljo, vero v resnico in plemenit človečanski etos (Ocvirk 1950: 224). In nič manj odlične niso bile ocene njegovega dela (Ocvirk 1950: 223–224):

Kar občudujemo pri njem, ni le obsežno znanje, dognanost metode, jasnost in prodornost misli – lastnosti, ki tako značilno uravnavajo njegovo raziskovanje – marveč še prav posebno smisel za strnitev izsledkov v večje enote, nadarjenost za dograditev široko zasnovanih, problemsko v sebi zaključenih stavb. To potrjujeta *Historična gramatika slovenskega jezika* in *Kratka zgodovina slovenskega jezika*, dve osrednji mojstrovini njegove znanstvene dejavnosti; a o tem govori tudi dolga vrsta študij in razprav. Zato je vsaka njegova razprava korak naprej na poti do višjega spoznanja, a hkrati korak bliže k dokončni razjasnitvi najvažnejših vprašanj našega jezikovnega razvoja.

Prepoznana in priznana mu je bila tudi predanost raziskovalnemu delu (Bezlaj 1950: 225):

Vse življenje je posvetil slovenščini, toda zajel jo je v tako globino in širino, da se nobeno temeljno delo o slavistiki ne bo moglo v bodoče izogniti rezultatom njegovih opazovanj.

Po besedah Tineta Logarja so bila ključna področja Ramovševega dela Brižinski spomeniki (Ramovš 1937) in priprava zgodovinske slovnice slovenskega jezika, v okviru katere je realiziral drugo *Konzonantizem* (Ramovš 1924), sedmo poglavje *Dialekti* (Ramovš 1935) in prvi del dodatka k temu poglavju *Kratko zgodovino slovenskega jezika I* (Ramovš 1936). Po avtorjevih popravkih je bilo odobreno za tisk še peto poglavje (*Morfologija slovenskega jezika*, 1952), ki je bilo nastalo po njegovih predavanjih.

Prav zato se z urejanjem knjižnega jezika ni preveč rad ukvarjal, vendar je na to področje posegel dvakrat: pri z Breznikom soavtorski izdaji pravopisa 1935, kjer je sodeloval pri pravorečju. Njegovo področje so bili naglaševanje, vokalne kvalitete ter razlike med pisavo in izreko. Nato pa je sodeloval še pri izdaji pravopisa 1950 (Logar 1952/53: 159).

Ramovševo delo pri *Slovenskem pravopisu 1935*

Breznik-Ramovšev pravopis 1935 (SP 1935) je ob stoletnici Ramovševega rojstva že doživel primerjalno oceno glede na *Slovenski pravopis* iz leta 1920 (SP

1920), ki velja za Breznikov pravopis (Toporišič 1991: 115–126). Avtorjev namen primerjave je bil, da bi tako lažje ovrednotil Ramovšev soavtorski delež, čeprav ni izključeval Breznikovega napredka in realnejšega gledanja na pravopis, kot ga je imel leta 1920.²

SP 1935 je tako po dveh individualnih (SP 1899 in SP 1920) postal večavtorsko delo, kar postane stalnica vseh naslednjih priročnikov. Po Toporišičevi oceni je SP 1935 sledil vsebini predhodnega pravopisa iz leta 1920, posebnost je bilo le poglavje O pisavi in sklanji tujih lastnih imen, kar je šlo po Toporišičevi (1991: 117) oceni prek okvira čistega pravopisja.

Kot zanimivost (Toporišič 1991: 120) je izpostavil odstavek o prevzetih besedah v obeh pravopisih,³ ki kaže, da je bil SP 1920 bolj purističen kakor SP 1935. Ramovševa vloga kot pravorečnika je bila zaznamovati neslovenski izgovor črk v tujih besedah, ki so sicer v pravopisu večinoma ostale, le da niso bile več prepovedane, ampak le odsvetovane, npr. *adagio* (-gio izg. -džo), *Balzac* (balzák), *Beranger* (berāžé), *Boccaccio* (bokkáčo), *Bourges* (burž). Toporišič (1991: 120) je opozoril, da ima SP 1920 malo lastnih imen (*Afričan, Ambrož, Američan, Bela krajina, Bog, Dom in svet, Evropec*), zato se je s stališča oblikoslovnih rešitev ustavil v novem poglavju SP 1935 O pisavi in sklanji tujih lastnih imen in prikazal oblikoslovne rešitve pri posameznih tipih tujih lastnih imen, npr.: *Mickiewicz* or. »*Mickiewiczem* (kakor *kovač*) (XII) proti *Diderot -a* prid. *Diderotov* (izg.: *didró, didrója, didrójev*)«, *Baltimore Baltimora* proti *Cambridge Cambridgea*. Od drugega oblikoslovnega pa je omenil še primere, npr. *Stiks Stiga, Lahes Laheta, Herakles Herakleja, Tetis Tetide, Livij, Ovid* in svojilni pridevnik od *Čehov* je *Čehovlji* (XIII).

Tudi Dobrovoljc (2004: 59–68) je SP 1935 ovrednotila in uvrstila v sistematičen pregled zgodovine slovenskega pravopisja. Poudarila je, da je to prvi pravopis, ki ga je izdala ustanova, tj. pravopisna Komisija Znanstvenega društva v Ljubljani. Odmevi ob izidu po avtoričinem mnenju, oblikovanem na podlagi številnih navedkov iz takratnih kritik in ocen, kažejo, da ni v celoti izpolnil

² Slovenski pravopis 1935 je bil ob izidu deležen velike pozornosti, o čemer priča zbrana bibliografija (Toporišič 1982: 436). Posebej pa izpostavlja Glonarjevo kritiko in Breznikove odgovore pod naslovom Ocenjevalcem Slovenskega pravopisa, ki so izhajali v več številkah časopisa *Slovenec* (1936).

³ SP 1935: »Tujke, lastnina knjižnega jezika, so tolmačene z domačimi izrazi ali pa so opisane; pripisani so uporabni in uporabljani slovenizmi. V ležečem tisku so morebitne izgovorne posebnosti navedene. Enačaj (=) kaže ali enakost izrazov (sinonima) ali pa pravilno slovensko izražanje.«

SP 1920: »Besede, ki so zaznamovane s križem se ne smejo rabiti. Posebno se je ogibati besed rečenic tujega (nemškega, francoskega in italijanskega) izvora. Pri latinskih in grških besedah so pristavljeni slovenski izrazi; kjer imamo dobre slovenske besede, se izogibajmo tudi latinskih in grških tujk.«

pričakovanj svojih uporabnikov, zlasti ne tistih, ki so bili »željni avtoritativnega in jasnega jezikovnega zakona«, ker je novi pravopis od uporabnika zahteval več jezikovnega znanja in suverene izbire jezikovnih sredstev (Dobrovoljc 2004: 60). Celo sam Ramovš je kritično ocenil Breznika, da se ni znal »otresti zastarelega nazora, da ima pravilnost knjižnega jezika podlago v zgodovinski utemeljenosti in ne v skladnosti s svojo posebno strukturo in v splošni rabi« (Dobrovoljc 2004: 61). Enako tudi Kolarič kot zagovornik opisne normativnosti je načela stroge pravilnosti in etimološke utemeljenosti označil kot zgrešena, ker je treba upoštevati tudi rabo, čeprav je nedosledna in nedorečena, saj je pravopisni slovar priročnik za vsakdanjo praktično rabo, ne pa za teoretični študij jezika (Dobrovoljc 2004: 62–63).

Ramovšev največji prispevek je v pravorečnem delu s pravorečnimi pravili, naglasi in dodanimi izreki, saj je SP 1935 prvi pravopis z onaglašeni iztočnicami.

SP 1920

H.	<p>hábati in hebáti, ám; habniti in hebníti; hábát in hebát</p> <p>hahjíati, ám; voda iz lukenj hahjíá; hahjíati se, hahjíáv, hahjíavec, hahjíavka</p> <p>halja, haljica</p> <p>harmonija; soglasje, sklad, skladnost; prid. soglasen, skladen</p> <p>† hasek, hasen (<i>madž.</i>); koziš, prid</p> <p>hčl, hčere, hčerin, ina, ino († hčerni), hčerinji, hčernji</p> <p>hegemonija; vodstvo, načelstvo, prvenstvo</p> <p>hebetáti, ám (<i>se</i>)</p> <p>heterogen; raznovrsten, raznoteren; različčen</p> <p>hiat; zev</p> <p>hijena</p> <p>híratl, ám; hírav, híravec, híravka, híravnica in híralnica</p> <p>híšana</p> <p>híštrna</p>	<p>homogen; istovrsten, istoroden, enak</p> <p>† honeten (<i>fr. honnête</i>), šastem, čistit, čistlan, pošten</p> <p>honorar; nagrada, gl. nagraditi</p> <p>horizont; okzor, obzorje; horizontalen, vodoraven</p> <p>hoteti, hočem, čem; nečem, nočem; češ (<i>glej pod češ!</i>)</p> <p>hoč (= hočes)</p> <p>hraniti, hranjenje, hramba; hranilnica, hranilnik</p> <p>das Futteral</p> <p>hrapav, ava o hrčtica, Kie</p> <p>hrepnenje</p> <p>hrbelazec, hrbelastvo</p> <p>hrpa († grip); <i>nem. Grippe</i>, <i>fr. grippe</i>, je slovenskega izvora!; hripav, hripavec, hripavica</p> <p>hrkati, hrvav, hrvavec, hrvavka, hrvavica</p> <p>hrustati, hrustav, hrustavec, hrustavka</p> <p>hruska, brušev, brušavec, bruševka, bruševica, hrusevina</p> <p>hrvatski in hrvaški</p>
-----------	---	---

SP 1935

H	<p>h predlog pred g in k, n. pr. h glavaru, h kovaču</p> <p>Haag, -a m.; haški, -a, -o</p> <p>habát, -a m.; habátov, -a, -o; habátovje, -a s. = hebát</p> <p>hábati, -am, svatí; hábanje, -a s.; hábniti, -nem; hábnjenje, -a s.</p> <p>habitualen, -álna, -o, navaden, vaje</p> <p>Hádrian, -a m., rimski cesar</p> <p>hadrián, -a m., koper</p> <p>hágiografija ž., življenjepis svetnikov</p> <p>hahjíati (<i>pog. hahjíat</i>), -ám; vino iz soda hahjíá; hahjíanje, -a s.; hahjíáv, -áva, -o; hahjíavec, -vca m.; hahjíavka ž.</p> <p>hájdí medet; hájdíva, -dita, -dimo, -dite</p> <p>Hájdúk Véljko; rod. Hájdúka Véljka; svoj. prid. Hájdúk Véljkoví, -a, -o</p> <p>hádra (<i>hádra</i>) ž., 1. plevel, 2. psovka človeku</p> <p>hája ž., hájlica ž.</p> <p>Háložje ž. množ.</p> <p>háložje, -a s.</p> <p>halucinacija ž., zmota čutov,</p>	<p>harmonija ž., soglasje, skladnost; harmoničen, -čna, -o, sklادن, ubran</p> <p>harmónika ž., tudi množ. harmónike</p> <p>harpíja ž., požrešna besedna ptica</p> <p>harpína ž.; harpínar, -ja m. hásek, -ska m.; hásniti, -em (<i>madž.</i>) = korist, koristiti</p> <p>hause (<i>ós</i>), dvig vrednostnih papirjev na borzi</p> <p>havbica ž., vrsta topov</p> <p>hávelok, -a m., vrsta plašča</p> <p>Havre (<i>ávr</i>); rod. Havra; v Havru</p> <p>hazárd, -a m., igra na slepo srečo; hazárden, -dna, -o; hazárdna igra; hazardíratí, -am</p> <p>hazéna ž.; hazenášica ž.</p> <p>hči ž., 2. hčere; 3. 5. hčeri; 4. hčér; 6. s hčérjo; dvoj. 1. 4. hčéri; 2. hčéri; 3. 5. 6. hčérama; množ. hčére, 2. hčér, hčerá, hčerí; hčéram, -ah, -ami; manjš. hčérka; v otroškem govoru: hčérkica; prid. hčérin, -a, -o; hčérinji, -a, -e; hčérstvo, a- s.</p>
----------	--	---

Slika 1: Primerjava iztočnic za črko h v SP 1920 in SP 1935

Tuja osebna lastna imena in oblike v SP 1935

Kot že omenjeno, je v SP 1935 novost glede na SP 1920 (le-ta ima v slovarskem delu malo lastnih imen in nobenega tujega) poglavje O pisavi in sklanji tujih lastnih imen (XII–XIV). Na kratko predstavljamo le napotila za tuja osebna lastna imena, brez staroklasičnih, prav tako so izpuščeni primeri za tuja zemljepisna lastna imena:

Tuja lastna imena se v slovenščini pišejo v tuji ali domači obliki. S slovenskih pravopisom (po izreki) jih pišemo v knjigah, ki so namenjene preprostem ljudstvu.

Tuje lastna imena se ravna po naslednjih pravilih. /.../

2. Slovanska lastna imena pišemo v nespremenjeni obliki; /.../. Sklanjamo jih po zgledu slovenskih osnov *Mickiewicz* (izg. *Mickjevič*), rod. *-cza*, daj. *-czu*, orod. *-czem* (kakor slov. *kovač*). Imena s češko končnico *-cký* (n. pr. *Palacký*), poljsko končnico *-cki* (n. pr. *Krasicki*) in *-ski* (*Pilsudski*), rusko končnico *-ski* (n. pr. *Dostojevski*) sklanjamo po zgledu slov. *Koseski*, tedaj: *Palacký*, *Palackega*; *Krasicki*, *Krasickega*; *Dostojevski*, *Dostojevskega* itd. Ruska imena na *-oj* in *-ov* (prvotno pridevnik, n. pr. *Tolstoj*, *Gorčakov*) sklanjamo kot slov. samostalnice, n. pr. *Tolstoj*, *Tolstoja*, *Tolstoju*; *Trubeckoj*; *Gorčakov*, *Gorčakova*, *Gorčakovu*; *Čehov*, *Čehova* itd.; pridevniki imen na *-ov* imajo končnico *-ovlji*, *-ovlja*, *-ovlje*, n. pr. *Čehovlje črtice*. /.../

4. Lastna imena drugih jezikov pišemo v nespremenjeni obliki. Sklanjatev se ravna v pisavi po tuji pisni osnovi, v izreki pa po tuji fonetični (glasovni) osnovi, n. pr. *Descartes*, rod. *Descartesa*, svoj. prid. *Descartesov* (izg.: dekárt, dekárta, dekártov); /.../ *Diderot*, rod. *Diderota*, prid. *Diderotov* (izg.: didró, didrója, didrójev).

Glede sklanjatve pomni:

a) V odvisnih sklonih odpahnamo nemi *-e-*, razen v primerih, kjer označuje izreko spred stoječega soglasnika. Zgledi: /.../ *Morse* (izg.: mors), *Morsa*, *Morsov aparat*; *Lafontaine* (izg.: lafotên), rod. *Lafontainea*, prid. *Lafontainov*. Če nemi *-e-* označuje izreko spred stoječega soglasnika, ga pridržimo, n. pr. /.../ *George* (izg.: džordž; angleški gospodarstvenik), rod. *Georgea* (izg.: džordža), *Georgeov* (izg.: džordžov); *Lesage* (izg.: lesáž), rod.

Lesagea (izg.: lesaža), *Lesageov* (izg.: lesažov). Če bi oblika z odpahnjanim *-e* postala nejasna, ga pridržimo, n. pr. *Poe* (Edgar), rod. *Poeja*, prid. *Poejev* (izg.: pó, pója, pójev). b) Osnovam na *-e*, *-i* in na poudarjeni samoglasnik pritikamo končnico *-j-*; osnove na *-e*: *Goethe* (izg.: göte), rod. *Goetheja*, svoj. prid. *Goethejev*; *Bramante*, *Bramanteja*, *Bramantejev* itd.; osnove na *-i*: /.../ *Manzoni* (izg.: manconi), *Manzonija*, *Manzonijev*; osnove na poudarjeni samoglasnik: *Zola* (izg.: zolá), rod. *Zolaja*, prid. *Zolajev*; *Hugo* (izg.: ügó) *Viktor*, *Hugoja* (izg.: ügója); *Barthou* (izg.: bartú), rod. *Barthouja*; *Boileau* (izg.: bwaló), *Boileauja* (izg.: bwalója); *Bourdaloue*, rod. *Bourdalouja*; *Richelieu*, rod. *Richelieuja*.

Če se skupina samoglasnikov končuje na *-i* (*-y*), se *-j-* ne piše, n. pr. /.../ *Macaulay* (izg.: mekóli), rod. *Macaulaya* (izg.: mekólija) /.../.

c) Ostale osnove gredo po slov. zgledih, n. pr. *Brentano*, rod. *Brentana*, daj. *Brentanu* (kakor slov. *Jenko*); *Boccaccio* (izg.: bokkáčo), rod. *Boccaccia* (izg.: bokkáča), svoj. prid. *Boccacciov* (izg.: bokkačov); (pri tujih imenih se *-o-* za mehкими soglasniki ne spreminja v *-e-*!) /.../.

V nadaljevanju predstavljamo slovarski prikaz v iztočnicah nastopajočih moških osebnih lastnih imen slovanskega ali drugega tujega izvora, brez staroklasičnih (grških in latinskih), upoštevali smo tudi biblična. Iz preglednice je razvidno, s katerimi podatki so bila opremljena in kako dosledno.⁴

⁴ Stolpčni prikaz prikazuje najpogostejše sestavine geselskih člankov, ki zaradi preglednosti ne sledijo zaporedju prikaza v slovarju.

Preglednica 1: Tuja osebna lastna imena v SP 1935

Tuje osebno lastno ime	Izgovor osnovne oblike	Rodilnik, ponekod z izgovorom	Svojilna oblika, ponekod z izgovorom	Ponazoritev svojine, ponekod z dodanim izgovorom	Dodatno pojasnilo ali oblika, ponekod z izgovorom
<i>Abel</i> ⁵		<i>Abela</i>		<i>Abelova daritev</i>	
<i>Adam</i>	(<i>ádam</i>)	<i>-a</i>	<i>Adámov, -a, -o</i> ⁶	<i>Adámovo jabolko</i>	
<i>Ahmet páša</i>		<i>Ahmet paše</i>	<i>Ahmetpášin</i>		
<i>Aksákov</i>		<i>-a</i>	<i>Aksákovljev</i>		
<i>Ambrózij</i>		<i>-a</i>			(svetniško ime) <i>ambroziánski</i>
<i>Ampère</i>	(<i>ampêr</i>)	<i>-ra</i>	<i>Ampèrov</i>		fizik; <i>ampêr</i> elektrotehnična enota
<i>Andréjev, Leonid</i>		<i>Andréjeva</i>		<i>Andréjeva drame</i> ali <i>Andréjevljeve drame</i>	
<i>Arsen</i>		<i>-a</i>			<i>knez Arsen</i>
<i>Artaksêrks</i>		<i>-a</i>	<i>Artaksêrksov</i>		
<i>Avaréscu</i>	(<i>cu</i> izg. <i>ku</i>)	<i>Avaréscu</i> (<i>ca</i> izg. <i>ka</i>)	<i>Avaréscov</i> (<i>-kou</i>)		
<i>Baffin</i>	(<i>bêfin</i>)	<i>-a</i>		<i>Baffinov zaliv, Baffinovo otočje</i>	angl. pomorščak
<i>Balzac</i>	(<i>balzák</i>)		<i>Balzacov</i> (<i>balzákov</i>)		
<i>Barthou</i>	(<i>bartú</i>)	<i>Barthouja</i>	<i>Barthoujev</i>		
<i>Baudelaire</i>	(<i>bodlêr</i>)	<i>Baudelaire</i>	<i>Baudelairov</i>		<i>baudelaírski</i>
<i>Beaumar-chais</i>	(<i>bomaršé</i>)	<i>Beaumar-chaisa</i> (<i>bomaršéja</i>)	<i>Beaumar-chaisov</i> (<i>bomaršéjev</i>)		

⁵ Slovnicega kvalifikatorja za moški spol, ki je v slovarskem delu za rodilniško obliko podan kot krajšava (m.), nismo zapisovali, ker so upoštevani priimki le moškega spola.

⁶ V slovarju je svojilni pridevnik podan vselej za vse tri spole po vzorcu tega primera. V nadaljevanju navajamo samo obliko za moški spol.

Tuje osebno lastno ime	Izgovor osnovne oblike	Rodilnik, ponekod z izgovorom	Svojilna oblika, ponekod z izgovorom	Ponazoritev svojine, ponekod z dodanim izgovorom	Dodatno pojasnilo ali oblika, ponekod z izgovorom
<i>Beethoven</i>	<i>-vna</i>		<i>Beethovnov</i>		
<i>Bébial</i>			<i>Bébialov</i>		
<i>Béranger</i>	<i>(berāžé)</i>	<i>Bérangera</i> <i>(berāžéja)</i>	<i>Bérangerov</i> <i>(berāžéjev)</i>		francoski pesnik
<i>Berlioz</i>	<i>(berlióz)</i>		<i>Berliózov</i>		franc. skladatelj
<i>Boccaccio</i>	<i>(bokkáčo)</i>	<i>Boccaccia</i> 3. <i>Boccacciu</i> <i>(-ču)</i> , 6. z <i>Boccacciom</i> <i>(-čom)</i>	<i>Boccacciov</i> <i>(-čov)</i>		
<i>Boileau</i>	<i>(bwaló)</i>	<i>Boileauja</i> <i>(bwalója)</i>	<i>Boileaujev</i> <i>(bwalójev)</i>		franc. kritik
<i>Bonapárte</i>		<i>Bonapárteja</i>	<i>Bonapártejev</i>		<i>bonapartist</i>
<i>Borghese</i>	<i>(borgéze)</i>	<i>Borgheseja</i>	<i>Borghesejev</i>		
<i>Borghesi</i>	<i>(borgézi)</i>	<i>Borghesija</i>	<i>Borghesijev</i>		
<i>Bossuet</i>	<i>(bosüé)</i>	<i>Bossueta</i> <i>(bosüéja)</i>	<i>Bossuetov</i> <i>(bosüéjev)</i>		
<i>Bourdaloue</i>	<i>(burdalú)</i>	<i>Bourdalouja</i> <i>(burdalúja)</i>	<i>Bourdaloujev</i> <i>(burdalújev)</i>		franc. pridigar
<i>Bramánte</i>		<i>Bramántejaa</i>	<i>Bramántejev</i>		
<i>Brentáno</i>		<i>-a</i>		<i>Brentánovi spisi</i>	
<i>Brusílov</i>		<i>-a</i>		<i>ofenziva Brusílova</i> ali <i>Brusílovljeva ofenziva</i>	
<i>Búddha</i>		<i>-e</i>	<i>Búddhov</i>	<i>Búddhovo svetišče</i>	<i>budízem, budíst, budístičen</i>
<i>Búkovac Vlaho</i>		<i>Búkovca</i>		<i>Bukovčeve slike</i>	
<i>Cár Lázar</i>		<i>Cárja Lázarja</i>		<i>Cár Lázarjeva vojska</i>	
<i>Carlyle</i>	<i>(karlájł)</i>	<i>Carlyla</i>	<i>Carlylov</i>		angl. zgodovinar

Tuje osebno lastno ime	Izgovor osnovne oblike	Rodilnik, ponekod z izgovorom	Svojlina oblika, ponekod z izgovorom	Ponazoritev svojine, ponekod z dodanim izgovorom	Dodatno pojasnilo ali oblika, ponekod z izgovorom
<i>Cervantes, Miguel de –</i>	(servántes)	<i>Cervantesa</i>	<i>Cervantesov</i>		
<i>Chénier</i>	(šenjé)	<i>Chéniera</i> (šenjéja)	<i>Chénierov</i> (šenjéjev)		franc. pesnik
<i>Comte</i>	(kõt)	<i>Comta</i>	<i>Comtov</i>		filozof
<i>Correggio</i>	(koredžo)	<i>Correggia</i> (-dža), <i>Correggiu</i> (-džu)	<i>Correggiov</i> (džou, -va, -o)		ital. slikar
<i>Coulomb</i>	(kulō)	<i>Coulomba</i> (kulóna)		<i>Coulombov</i> (kulónov) zakan	<i>coulomb</i> enota
<i>Čéhov</i>	(čéhou, -va)	-a	<i>Čéhovlji</i>	<i>Čéhovlje</i> črtice ali črtice Čehova	rus. pisatelj
<i>Descartes</i>	(dekárt)	<i>Descartesa</i> (dekárta)	<i>Descartesov</i> (dekártov)		
<i>Diderot</i>	(didró)	<i>Diderota</i> (didroja)	<i>Diderotov</i> (didrójev)		
<i>Diesel</i>	(dížəl)	-sla		<i>Dieslov motor</i> (dížlov)	
<i>Don Juan</i>	(don huán)	<i>Don Juana</i>			<i>donjuanski</i> (donhuánski); <i>donjuanščina</i> (donhuánščina)
<i>Dostojévski</i>		-skega		<i>Dostojevskega</i> (ne: <i>Dostojevskijev</i>) roman	
<i>Dumas</i>	(dümä)	<i>Dumasa</i> (dümäja)	<i>Dumasov</i> (dümäjev)		
<i>France Anatole</i>	(fräs anatól)	<i>Francea</i> (fräsa) <i>Anatola</i> (anatóla) ali <i>Anatola Francea</i>	<i>Anatole Franceov</i> (fräsov)		

Tuje osebno lastno ime	Izgovor osnovne oblike	Rodilnik, ponekod z izgovorom	Svojilna oblika, ponekod z izgovorom	Ponazoritev svojine, ponekod z dodanim izgovorom	Dodatno pojasnilo ali oblika, ponekod z izgovorom
<i>Galiléo</i> <i>Galiléi</i>	<i>Galiléa</i> <i>Galiléija</i>		<i>Galiléo</i> <i>Galiléijev</i>		
<i>Galváni</i>		<i>-ija</i>			fiziolog <i>galvanski,</i> <i>galvanizem,</i> <i>galvanizirati,</i> <i>galvanometer,</i> <i>galvanoplastika</i>
<i>Gama</i> <i>Vasco da</i>	<i>(vásko)</i>	<i>Game</i> <i>(in Gama)</i>	<i>Gamov</i>		
<i>George</i>	<i>(Žórž)</i>	<i>Georga</i> <i>(Žórža)</i>	<i>Georgeov</i> <i>(Žóržov)</i>		franc. osebno ime
<i>George</i> <i>Lloyd</i>	<i>(džórdž)</i>	<i>Georgea</i> <i>(džórdža)</i>	<i>Lloyd</i> <i>Georgeov</i> <i>(džórdžov)</i>		angl. osebno ime
<i>Gladstone</i>	<i>(gladston)</i>	<i>Gladstona</i>	<i>Gladstonov</i>		angleški državnik
<i>Goethe</i>		<i>-theja</i>	<i>Goethejev</i>		
<i>Gorčakov</i>		<i>Gorčakova,</i> daj. <i>Gorčakóvu</i>	<i>Gorčakovlji</i>	n. pr. <i>okrožnica</i> <i>Gorčakóva</i> ali <i>Gorčakó-</i> <i>vlja</i>	ruski državnik
<i>Górki</i> <i>Máksim</i>		2. <i>Górkega;</i> 3. <i>Górkemu</i>		<i>črtice</i> <i>Maksima</i> <i>Gorkega</i>	rus. pripovednik;
<i>Hájduk</i> <i>Véljko</i>		<i>Hájduka</i> <i>Véljka</i>	<i>Hájduk</i> <i>Véljkov</i>		
<i>Heine</i>	<i>(hájne)</i>	<i>-neja</i>	<i>Heinejev</i>		
<i>Herriot</i>	<i>(erjó)</i>	<i>Herriota</i> <i>(erjója)</i>	<i>Herriotov</i> <i>(erjójev)</i>		
<i>Hobbes</i>	<i>(hòbz)</i>	<i>Hobbesa</i> <i>(hòbza)</i>	<i>Hobbesov</i> <i>(hòbzov)</i>		angl. filozof
<i>Hughes</i>	<i>(hjuz)</i>	<i>Hughesa</i> <i>(hjuza)</i>	<i>Hughesov</i> <i>(hjuzov)</i>		

Tuje osebno lastno ime	Izgovor osnovne oblike	Rodilnik, ponekod z izgovorom	Svojlina oblika, ponekod z izgovorom	Ponazoritev svojine, ponekod z dodanim izgovorom	Dodatno pojasnilo ali oblika, ponekod z izgovorom
<i>Hugo Viktor</i>	(üigó)	<i>Hugoja</i>	<i>Hugojev</i>		
<i>Hume</i>	(hjum)	<i>Huma</i>	<i>Humov</i>		angl. filozof
<i>Huxley</i>	(höksli)	<i>Huxleya (hökslija)</i>	<i>Huxleyov (hökslijev)</i>		
<i>Jáhve = Jehóva</i>	-eta -ve		<i>Jáhvetov; Jehóvin</i>		
<i>Jákac</i>		<i>Jákca</i>	<i>Jákčev</i>		osebno lastno ime
<i>Karađórđe</i>		<i>Karađórđa</i>	<i>Karađórđev</i>		<i>Karađórđeviči</i>
<i>Kneipp</i>	(knajp)				<i>knajpati se</i>
<i>Kotzebue Avgust</i>	(Kócebu)	<i>Kotzebuj</i>	<i>Kotzebujev</i>		dramatik
<i>Laplace</i>	(laplás)	<i>Laplacea (laplas)</i>	<i>Laplaceov (laplásov)</i>		
<i>Leibniz</i>	lájbnic	<i>Leibniza</i>	<i>Leibnizov</i>		
<i>Lenau</i>					nem. pesnik
<i>Leonardo da Vinci</i>	(vínči)	<i>Leonarda da Vinci</i>	<i>Leonardov da Vinci</i>		
<i>Lérmontov</i>		<i>Lermontova</i>	<i>Lermontova ali Lermontovlje pesmi</i>		
<i>Le Sage ali Lesage</i>	(lə-sáž)	<i>Le Sagea (lə-sáža)</i>	<i>Le Sageov (lə-sážov)</i>		
<i>Linné</i>		<i>Linnéja</i>	<i>Linnéjev</i>		
<i>Locke</i>	(lok)	<i>Locka</i>	<i>Lockov</i>		angl. filozof
<i>Lúter</i>		<i>Lútra</i>	<i>Lútrov</i>		<i>lútrski, lútrstvo, luteránec, luteránka, luteránski</i>
<i>Macaulay</i>	(mekôli)	<i>Macaulaya (mekôlija)</i>	<i>Macaulayov (mekôlijev)</i>		angl. zgodovinar

Tuje osebno lastno ime	Izgovor osnovne oblike	Rodilnik, ponekod z izgovorom	Svojilna oblika, ponekod z izgovorom	Ponazoritev svojine, ponekod z dodanim izgovorom	Dodatno pojasnilo ali oblika, ponekod z izgovorom
<i>Macchia-velli</i>	(<i>makiavéli</i>)	-ija			florentinski politik in zgodovinar; <i>makiavelizem</i> ; <i>makiavelističen</i>
<i>Maniu</i>		<i>Mania</i>	<i>Maniov</i>		rum. državnik
<i>Mesija</i>		2. -ija in -ije	<i>Mesijev</i>		<i>mesijanski</i> ; <i>mesijanstvo</i>
<i>Michelangelo</i>	(<i>mikelán-dželo</i>)	-gela	-gelov		
<i>Molière</i>	(<i>moljêr</i>)	<i>Molièra</i>	<i>Molièrov</i>		
<i>Monroe</i>	(<i>manró</i>)	<i>Monroea</i> (-rója)	<i>Monroeov</i> (-rójev)		
<i>Montesquieu</i>	(<i>mōteskjö</i>)	<i>Montesquieuja</i> (<i>mōteskjöja</i>)	<i>Montesquiejev</i> (<i>mōteskjöjev</i>)		
<i>Morse</i>	(<i>môrs</i>)	<i>Morsa</i>		<i>Morsov telegraf</i>	ameriški tehnik
<i>Murillo</i>	(<i>muriljo</i>)	<i>Murilla</i>	<i>Murillov</i> (<i>muriljov</i>)		
<i>Musset</i>	(<i>müsé</i>)	<i>Musseta</i> (<i>müséja</i>)	<i>Mussetov</i> (<i>müséjev</i>)		<i>Alfred</i>
<i>Nietzsche</i>	(<i>níče</i>)	<i>Nietzscheja</i>	<i>Nietzschejev</i>		<i>nietzschejanski</i>
<i>Nobel</i>	(<i>nobèl</i>)			<i>Nobelova nagrada</i>	
<i>Nodier Charles</i>	(<i>nodjé šárl</i>)	<i>Charlesa Nodiera</i> (<i>šárla nodjéja</i>)	<i>Charles Nodierov</i> (<i>šárla nodjéjev</i>)		franc. pisatelj
<i>Nóe</i>		<i>Nóeta</i>	<i>Nóetov</i>		
<i>Ohm</i>	(<i>óm</i>)			<i>Ohmov zakon</i>	matematik; <i>ohm</i> enota za merjenje električnega upora

Tuje osebno lastno ime	Izgovor osnovne oblike	Rodilnik, ponekod z izgovorom	Svojlina oblika, ponekod z izgovorom	Ponazoritev svojine, ponekod z dodanim izgovorom	Dodatno pojasnilo ali oblika, ponekod z izgovorom
<i>Petrarca</i>	(petrárka)	2. 4. -ca, 3.; 5. -cu; 6. -om	<i>Petrarcov</i> (-kou)		
<i>Poe Edgar</i>	(pó)	<i>Poea</i> (pója)	<i>Poeov</i> (pójev)		
<i>Rabelais</i>	(rablé)	<i>Rabelais</i> (rabléja)	<i>Rabelaisov</i> (rabléjev)		franc. satirik
<i>Racine</i>	(rasin)	<i>Racina</i>	<i>Racinov</i>		franc. dramatik
<i>Richelieu</i>	(rišljö)	<i>Richelieuja</i> (rišljöja)	<i>Richelieujev</i> (rišljöjev)		franc. državnik
<i>Rómeo</i>		<i>Romea</i> , z <i>Romeom</i>	<i>Romeov</i>		<i>Romeo</i> (in <i>Julija</i> , drama)
<i>Rousseau</i>	(rusó)	<i>Rousseauja</i> (rusója)	<i>Rousseaujev</i> (rusójev)		
<i>Sardou</i>	(sardú)	<i>Sardouja</i> (sardújev)	<i>Sardoujev</i> (sardújev)		
<i>Shakespeare</i>	(šékspir)	<i>Shakespeara</i>	<i>Shakespeareov</i>		
<i>Šénoa</i> <i>Avgust</i>		2. <i>Šénoa</i> ali <i>-noe</i> ; 3.,5. <i>-nou</i> in <i>-noi</i> ; 4. <i>-noa</i> in <i>noo</i> ; 6. <i>-noom</i> in <i>-noo</i>	<i>Šénoin</i>		
<i>Ševčénko m</i>		-a	<i>Ševčénkov</i>		
<i>Taine</i>	(tên)	<i>Taina</i>	<i>Tainov</i>		
<i>Tasso</i> (<i>Torquato</i>)		<i>Tassa</i> (<i>Torquata</i>)	<i>Torquato</i> <i>Tassov</i>		
<i>Tintoretto</i>		<i>Tintoretta</i>	<i>Tintorettov</i>		ital. slikar
<i>Titulescu</i>	(-lésku)	<i>Titulesca</i> (-léska)	<i>Titulescov</i> (-léskou)		
<i>Tólstoj</i>			<i>Tólstojev</i>		
<i>Toricelli</i>		<i>Toricellija</i>	<i>Toricellijev</i>		

Tuje osebno lastno ime	Izgovor osnovne oblike	Rodilnik, ponekod z izgovorom	Svojilna oblika, ponekod z izgovorom	Ponazoritev svojine, ponekod z dodanim izgovorom	Dodatno pojasnilo ali oblika, ponekod z izgovorom
<i>Turgénjev</i>				<i>povesti Turgenjeva</i> ali <i>Turgénjevlje povesti</i>	
<i>Tutan-kámon</i>				<i>Tutan-kámonova grobnica</i>	
<i>Wágnier</i>	<i>-ja</i>				<i>wagnerjánski</i>
<i>Wallace</i>	<i>(vôles)</i>	<i>Wallacea (vôlesa)</i>	<i>Wallaceov</i>		angl. pisatelj
<i>Vasco da Gama</i>	<i>(vásko) da Gama</i>	<i>Vasco da Game</i>	<i>Vasco da Gamov</i>		
<i>Watt m</i>		<i>-a</i>			izumitelj parnega stroja; <i>vat</i> elektrotehnična merska enota
<i>Véga, Lope de</i>		<i>Lope de Vege</i> daj. <i>Lope de Vegi</i>	<i>Lope de Vegov</i>		
<i>Verne Jules</i>	<i>(vêrn žül)</i>	<i>Jules Verna (žül vêrna)</i>	<i>Jules Vernov (žül vêrnov)</i>		
<i>Veronese Paolo</i>	<i>(veronéze)</i>	<i>Veronéseja</i>	<i>Veronesejev</i>		ital. slikar
<i>Zola</i>		<i>Zolaja</i>	<i>Zolajev (izg. zolá, -ja, -jev)</i>		
<i>Zrínjski</i>		<i>Zrínjskega</i>			

Kot je zapisal Breznik (1936: 272): »/.../ tiskati knjigo s toliko tisoči naglasov ni šala!« Zato so opažene in izpostavljene nekatere nedoslednosti pričakovane. Pojavljajo se: razlike v naglašenosti osnovne iztočnične in svojilne oblike ((*ádam*) *Adámov*, *-a*, *-o*); iztočnica in oblike so v celoti brez oznake izgovora (*Arsen*, *-a m*, *knez Arsen*);⁷ dvoustnični izgovor ni dosledno označen (*Avaréscov (-koŷ)* proti *Balzacov (balzákov)*); ime za priimkom je ločeno z vejico (*Andréjev*, *Leonid*) ali

⁷ Morda je vzrok predvidljivo naglasno mesto.

pa ne (*Bukovac Vlaho*); ponekod v nizu oblik manjka naglas ((*didró*), *Diderota* (*didroja*) proti *Diderotov* (*didrójev*)); izgovor je dosledno zapisan z malimi črkami, redko pa tudi z veliko začetnico (*George* (*Žórz*), *Georga* (*Žórzha*), *Georgeov* (*Žórzov*)); včasih je izgovor označen samo pri iztočnici (*Hugo* (*iigó*), *Hugoja*, *Hugojev*), ni opozorjeno na posebnost v izgovoru od roditelja dalje (*Lenau* (*lénau*), *Lenaua*, *Lenauov*)⁸; doslednost v poimenovanju svojilni pridevnik (svoj. prid. *Ševčénkov*) ali samo pridevnik (prid. *Jules Vernov*); ni zapisanega svojilnega pridevnika (*Kneipp*). Opažena je tudi neskladnost oblike med primerom v pravilu in slovarsko iztočnico pri priimku *Poe*. V pravilih sta roditelj in svojina zapisana z j: »/č/e bi oblika z odpahnjenim -e postala nejasna, ga pridržimo, n. pr. *Poe* (*Edgar*), rod. *Poeja*, prid. *Poejev* (izg.: *pó*, *pója*, *pójev*)), v slovarskem delu pa zasledimo: *Poe* (*pó*) *Edgar*, *Poea* (*pója*), *Poeov* (*pójev*).

V Popravkih k Slovenskemu pravopisu je k moškospolskim priimkom v iztočnicah dodan le popravek za str. 25: *Brusilov* beri: *Brusilovlja ofenziva* (ne *Brusilovljeva*).

Svojilni pridevniki iz tujih moških imen SP 1935 v soočenju s sodobno pravopisno normo

Med pereča pravopisna vprašanja skozi celotno zgodovino slovenskega pravopisja zagotovo sodi besedotvorna problematika in znotraj nje tvorba svojilnih pridevnikov, še zlasti iz tujih osebnih lastnih imen. Dobrovoljc (2004: 264–273) na več mestih omenja tudi tovrstne rešitve iz SP 1935, ki jih lahko strnemo v naslednje ugotovitve. Pri svojilnih pridevnikih na -ov, -ev, -in SP 1935 ohranja tradicijo, da se iz samostalnikov 2. m. sklanjatve delajo pridevniki na -ov/-ev, vendar so dopustna odstopanja pri imenih iz hrvaškega in srbskega okolja z obrazilom -in. Tudi pri pridevnikih neslovanskega in slovanskega izvora dela razliko pri preglaševanju zaradi govorjenih j, c, č, š, ž, dž tako, da je preglas obvezen le za slovanska. Izražanje svojine iz večbesednih imen rešuje s predpisom, da je prvi del nepregiben, zadnjemu pa dodano obrazilo. Ne ločuje med sklonljivimi nazivi pred imeni (npr. *car*) in nesklonljivimi predimki oz. deli priimkov (npr. *da*, *de*). SP 1935 prav tako sledi izražanju svojine z roditeljem iz imen, ki imajo že sama pridevniško obliko na -ski, -ški, svojilno obliko na -lji pa dopušča le pri tistih na -ov ali pa dvojnično možnost izražanja svojine tudi z roditeljem.

Zagatnost tvorbe svojilnih pridevnikov iz tujih lastnih imen izhaja iz dejstva, da pravila maternega jezika prenašamo na tujejezična imena, pri katerih pa nastaja razkorak med pisno in izgovorno podobo. Če uporabnik ne pozna izgovora,

⁸ Gre za tip *Dachau*, *Dachaua* [dáhaʉ, dáhava].

je velika verjetnost, da bo tvoril neustrezni svojilni pridevnik oz. lahko sledi pravilom glede na zapis, kar je lahko zavajajoče glede na pravila izgovora. Most med dvema bregovoma izgovorne in pisne podobe poskusno rešuje jezikovni pripomoček SPiPP – Svojilni pridevniki iz prevzetih priimkov (2019–2020) kot zvočno-pisna aplikacija, ki lahko predstavlja prototip za izdelavo uporabnega jezikovnega orodja za pomoč pri tovrstnih pravopisnih zadregah.⁹

V želji za tvorbo svojilnih pridevnikov iz tujih priimkov pripraviti čim bolj zgoščena in uporabna napolila, sicer razpršena po veljavnem pravopisu SP 2001 in različnih priročnikih,¹⁰ so bili vsi tipi enobesednih priimkov razdeljeni v tri skupine z osnovnimi pravili, kot kaže spodnja preglednica.

Preglednica 2: Osnovna pravila za tri skupine enobesednih tujih osebnih lastnih imen v SPiPP

SKUPINA	OBRAZILO	ZAPIS glasu osnove	IZGOVOR glasu osnove	PRIMER
1. skupina	-OV	NI j c č ž š dž	NI j c č ž š dž	<i>Beineix</i> [beníks] → <i>Beineixov</i> [beníksoŋ]
2a. skupina	-EV	JE j c č ž š dž	JE j c č ž š dž	<i>Bosch</i> [bóš] → <i>Boschev</i> [bóšeŋ]
2b. skupina	-(J)EV	samoglasnik ali samoglasniški sklop	naglašeni <i>á, é, í, ó, ú</i> , nenaglašeni <i>e, i, u</i> ali <i>r</i> , redkeje <i>o</i>	<i>Bourdaloue</i> [burdalú] → <i>Bourdalouejev</i> [burdalújeŋ]
2c. skupina	-EV/-OV [izg. le jeŋ]	nemi soglasnik ali soglasniški sklop	naglašeni ali nenaglašeni samoglasnik ali <i>r</i>	<i>Boutroux</i> [butrú] → <i>Boutrouxev/Boutrouxov</i> [butrújeŋ] <i>Chénier</i> [šenjé] → <i>Chénierov/Chénierov</i> [šenjéjeŋ]
3. skupina	rodilnik	pri enobesednih slovan-skih priimkih na <i>-ov, -ev, -ski, -ški</i> in <i>-i</i>	pri enobesednih slovan-skih priimkih na <i>-ov, -ev, -ski, -ški</i> in <i>-i</i>	<i>Barišnikov</i> [baríšnikov-] → (<i>delo</i>) <i>Barišnikova</i> ; <i>Baratinski</i> [baratínski] → (<i>delo</i>) <i>Baratinskega</i> ; <i>Navalni</i> [navální] → (<i>delo</i>) <i>Navalnega</i>

⁹ Več o aplikaciji in uporabi na: <https://spipp.ff.um.si/>.

¹⁰ Prim. Stramljič Breznik (2020: 286–365) ter navedena literatura in viri v spletni aplikaciji.

Na podlagi predstavljenih pravil petih podskupin iz spletnega orodja, ki upošteva veljavno in novonastajajočo pravopisno normo,¹¹ smo s tipičnimi primeri nazorno prikazali ujemajoče in razlikovalne rešitve SP 1935 pri tvorbi svojine, ki najbolj zastopajo posamezne skupine v slovarskem delu zajetih tujih enobesednih priimkov.

Preglednica 3: Pravila SP 1935 v soočanju s sodobno pravopisno normo: 1. skupina z obrazilom *-ov*¹²

1. SKUPINA	OBRAZILO	ZAPIS glasu osnove — — — — IZGOVOR glasu osnove	SP 1935	DANES podobni ali isti primeri
=	-OV	NI j c č ž š dž — — — — NI j c č ž š dž	<i>Baffin</i> [bêfin] → <i>Baffin-ov</i> <i>Descartes</i> [dekárt] → <i>Descartes-ov</i>	<i>Beineix</i> [beníks] → <i>Beineix-ov</i>
=		opuščamo nemi <i>e</i> , ki ne vpliva na izgovor	<i>Morse</i> [mórs] → <i>Mors-ov</i>	<i>Bainville</i> [benvíl] → <i>Bainvill-ov</i>
=		ohranjamo nemi <i>e</i> , ki vpliva na izgovor	<i>Wallace</i> [vôles] → <i>Wallace-ov</i>	<i>Bierce</i> [bírs] → <i>Bierce-ov</i>
≠	-IN		<i>Šenoa</i> → <i>Šeno-in</i> <i>Jehova</i> → <i>Jehov-in</i>	<i>Šenoa</i> → <i>Šeno-ov</i> <i>Jehova</i> → <i>Jehov-ov</i>

¹¹ SP 2001: <https://fran.si/>; SPiPP (2019–2020): <http://spipp.ff.um.si/> in ePravopis: <https://fran.si/>.

¹² Znamenji (= in ≠) pomenita, da rešitev v SP 1935 je oz. ni enaka SP 2001. Izgovor je v SP 1935 zapisan v okroglih oklepajih ali za krajšavo *izg.*, v preglednici je izgovor poenoteno zapisan v oglatih oklepajih.

Preglednica 4: Pravila SP 1935 v soočanju s sodobno pravopisno normo: skupina 2a z obrazilom *-ev*

2. SKUPINA 2a	OBRAZILO	ZAPIS glasu osnove — — — — IZGOVOR glasu osnove	SP 1935	DANES podobni ali isti primeri
=	-EV	JE j c č ž š dž — — — — JE j c č ž š dž	<i>Mickiewicz</i> [izg. Mickjevič] ¹³ <i>Mickiewicz-ev</i> (kakor slov. <i>kovač</i>)	[č]: <i>Mickiévicz</i> [mickjevič] → <i>Mickiévicz-ev</i> [mickjevičɛɥ]
≠	-OV		<i>Leibniz</i> [lájbnic] → <i>Leibniz-ov</i> [lájbnic-ov]	[c]: <i>Leibniz</i> [lájbnic] → <i>Leibniz-ev</i> [lájbničɛɥ] in SP 2001: <i>Leibnič-</i> <i>ev</i> [lájbničɛɥ]
≠	-OV	ohranjamo nemi <i>e</i> , ki vpliva na izgovor	<i>George</i> [džórdž] → <i>George-ov</i> [džórž-ov] Pri tujih imenih se <i>-o-</i> za mehкими soglasniki ne spreminja v <i>-e-</i> !	SP 2001: <i>George</i> [džórdž] → <i>George-ev</i> [džóržɛɥ] → ePravopis: <i>George-ev</i> in <i>George-ov</i>
≠	-OV	ostali na <i>-o</i> (kot slov. <i>Jenko</i>)	<i>Boccaccio</i> [bokkáčo] → <i>Boccacci-ov</i> [-čov]	<i>Boccaccio</i> [bokáčo] → <i>Boccacci-ev</i> [bokáčɛɥ]

¹³ Zapis izgovora z veliko začetnico sledi zapisu v SP 1935.

Preglednica 5: Pravila SP 1935 v soočanju s sodobno pravopisno normo: skupina 2b – pisno podaljšanje osnove z *j* in preglas obrazila *-ov* v *-ev*, izgovorno le [jeu]

2. SKUPINA 2b	OBRAZILO	ZAPIS glasu osnove ----- IZGOVOR glasu osnove	SP 1935	DANES podobni ali isti primeri
=	-(J)EV	samoglasnik ali samoglasniški sklop naglašeni <i>á, é, í, ó, ú</i> , nenaglašeni <i>e, i, u</i> ali <i>r</i> , redkeje <i>o</i>	<i>á</i> : Zola [zolás] → Zolaj- <i>ev</i> <i>ó</i> : Hugo [ügó] → Hugoj- <i>ev</i> <i>ú</i> : Barthou [bartú] → Barthouj- <i>ev</i> <i>ö</i> : Richeieu [rišljö] → Richeieuj- <i>ev</i> [rišljöjev] <i>e</i> : Gothe [göte] → Gothej- <i>ev</i> <i>i</i> : Manzoni [manconi] → Manzonij- <i>ev</i>	[á]: Benda [bendá] → Bendaj- <i>ev</i> ; [é]: Babilée [babilé] → Babiléej- <i>ev</i> ; [i]: Bartholdi [bartoldi] → Bartholdij- <i>ev</i> ; [ó]: Bosio [bozjó] → Bosioj- <i>ev</i> ; [ú]: Bourdaloue [burdalú] → Bourdalouej- <i>ev</i> ; [e]: Baade [báde] → Baadej- <i>ev</i> ; [i]: Barry [bêri] → Barryj- <i>ev</i> ; [u]: Bjørneboe [bjêrnəbu] → Bjørneboej- <i>ev</i> ; [r]: Bellmer [bélmer] → Bellmerj- <i>ev</i> ; [o]: Sato [sáto] → Satoj- <i>ev</i> ;
≠			<i>Poe</i> [pó] → <i>Poe-ov</i> [pójev]	<i>Poe</i> [pó] → <i>Poej-ev</i> [pójeu]
≠	-(Y)OV	y	<i>Macaulay</i> [mekóli] → <i>Macaulay-ov</i> [mekólijev]	[i]: Barry [bêri] → Barryj- <i>ev</i>

Preglednica 6: Pravila SP 1935 v soočanju s sodobno pravopisno normo: skupina 2c – pisno obrazilo -ev ali -ov, izgovorno le [jeu]

2. SKUPINA 2c	OBRAZILO	ZAPIS glasu osnove — — — — IZGOVOR glasu osnove	SP 1935	DANES podobni ali isti primeri
=	-EV/-OV [jeu]	nemi soglasnik ali soglasniški sklop — — — — naglašeni ali nenaglašeni samoglasnik ali r	<i>Beaumarchais</i> [bomaršé] → <i>Beaumarchais-ov</i> [bomaršéjev] <i>Baudelaire</i> [bodlêr] → <i>Baudelair-ov</i> [ni zapisa]	<i>Boutroux</i> [butrú] → <i>Boutroux-ev</i> in <i>Boutroux-ov</i> [butrújeu] <i>Baudelaire</i> [bodlêr] → <i>Baudelairj- ev</i> [bodlêrjev] in <i>Baudelair-ov</i> [bodlérov]

Preglednica 7: Pravila SP 1935 v soočanju s sodobno pravopisno normo: 3. skupina – slovanski enobesedni priimki

3. SKUPINA	OBRAZILO	ZAPIS glasu osnove — — — — IZGOVOR glasu osnove	SP 1935	DANES podobni ali isti primeri
=	izražanje z rodilnikom	JE -ski, -ški, -i — — — — JE -ski, -ški, -i	<i>Dostojévski</i> → <i>Dostojevskega</i> <i>roman (ne:</i> Dostojevskijev)	<i>Barišnikov</i> [barišnikou] → <i>(delo) Barišnikova</i> <i>Baratinski</i> [baratínski] → <i>(delo)</i> <i>Baratinskega;</i> <i>Beljaški</i> [beljáški] → <i>(delo)</i> <i>Beljaškega;</i> <i>Navalni</i> [naválni] → <i>(delo)</i> <i>Navalnega;</i> <i>Gorki</i> [górkí] → <i>(delo) Gorkega;</i> <i>Želev</i> [žéleu] → <i>(delo) Želeva</i>

3. SKUPINA	OBRAZILO	ZAPIS glasu osnove — — — — IZGOVOR glasu osnove	SP 1935	DANES podobni ali isti primeri
≠ =	-(o/e)vlji ali izražanje z rodilnikom	JE -ov, -ev — — — — JE -ov, -ev	Čéhov [čéhou, -va] → Čéhovlje črtice ali črtice Čehova	Samo izražanje z rodilnikom črtice Čehova
= ≠	izražanje z rodilnikom ali -(o/e)vlji		Gorčakov → okrožnica Gorčakova ali Gorčakovlja okrožnica	Samo izražanje z rodilnikom

Breznikovi odzivi na kritiko pravopisnih usmeritev za tuja lastna imena

Breznik se je na številne kritike odzval s sistematičnimi odgovori leta 1936 v *Slovcu* s sedmimi nadaljevanji v podlistku Ocenjevalcem Slovenskega pravopisa. Temeljni povod naj bi bili zlasti Glonarjeva ocena, izšla istega leta in podana v uvodu njegovega *Slovarja slovenskega jezika*, ter Koštialovi kritiki (1935 in 1936).

V nadaljevanju na kratko izpostavljam Breznikove odgovore na pripombe obeh kritikov, ki se nanašajo le na problematiko tujih osebnih lastnih imen.

Glonarjev najostrejši očitek je bil namenjen pisavi in sklanjatvi tujih lastnih imen ter tujih besed, ker se po Glonarju pravopis ravna »bolj po tuji učenosti in po tuji optični sliki, namesto da bi sledil slovenskemu ušesu in tradiciji slovenske pisave.«

Breznik se je ubranil, da je bilo vodilno pravopisno načelo uzakoniti to, kar se je po splošni rabi že ustalilo; v primerih neustaljene pisave pa se odločiti za ono, kar je dobro, tj. v skladu s celotnim sistemom pismenega jezika.

Glonar je kritiziral preveč zgledovanja po nemškem, poljskem in češkem pravopisu, dokazljivo npr. celo z abecedno uvrstitvijo priimka *Macchiavelli* na mesto, kamor spada po češki abecedi.

Breznik ga je gladko zavrnil, da tega priimka v češkem pravopisu sploh ni. Priznal pa je, da sta bila češki in poljski pravopis vzor v tehnični ureditvi ter v pomoč pri pisavi in sklanjatvi tujih besed in lastnih imen.

Glomar je grajal tudi pisavo in sklanjatev tujih besed in lastnih imen na *-io*, npr. obliki *Boccacciov*, *Maccaulayov*.

Breznik mu je odgovoril, da sta z Ramovšem upoštevala pravilo vseh z latinico pišočih Slovanov: tuja oblika ostane v imenovalniku ednine nespremenjena, v ostalih sklonih in izvedenkah pa na tujo osnovo pritikamo domače končnice. To pravilo v pisanju italijanskih imen na *-io* naj bi veljalo vsaj že 70 let in to je Breznik dokazal s tem, da je preveril zapis priimka *Boccacio* v časopisu od leta 1868. Čeprav je našel nekaj napačnih oblik, pa vendarle večinsko prevladujejo tiste, ki jih narekuje doslednost. To načelo pa je v pravopisu skozi in skozi dosledno izvedeno.

Breznik očita Glonarju, da v resnici on napačno sklanja priimek *Boccaccia*; (ustrezno *Boccacia*), *Boccaccijev* (ustrezno *Boccaciov*);¹⁴ *Galilei*, *Galileja*, *Galilejev* (kakor, da je osnova **Galilej-*); *Galileija*, *Galileijev*;¹⁵ enako sklanja imena na *-eo*: *Romeo*, *Romea*, z *Romejem* namesto *Romeom*. Zato pri Glonarjevem sklanjanju na podlagi roditeljskega imena ni mogoče razlikovati med priimki na *-io* (*Carpaccija*;¹⁶ imenovalnik *Carpaccio*) in *-i* (*Carraccija*; imenovalnik *Carracci*). Breznik mu je očital, da je napačno sklanjal tudi znana imena (*Karadjordje*, *Karadjordjeja* (!), *Karadjordjejev*, toda *Bonaparte*, *Bonaparta* (!) itd.¹⁷

Glomar je z naslednjimi besedami kritiziral tudi izgovor tujih imen: »Da moramo *Bossueta*, *Bosuetov* in enake oblike brati *bosüéja* ne pa mogoče *Bosüéta*, *Didröta*, *Dümasa*, je od sestavljačev SP tako imenitno pogruntano pravilo, da nanj zlahka dobijo patent.«

Breznik ga je zavrnil v smislu, da kdor pozna tuje jezike, se bo držal pravila, da se ravnaj pisava po tuji pisni osnovi, izreka pa po tuji fonetični osnovi. »Kdor pa ne zna tujih jezikov, mu nobeno pravilo nič ne pomaga in bo bral po svoje, t. j. bo poslovenil ne le končnico, kot zahteva Glomar, ampak tudi korenski del imena.«

Nazadnje se Glomar ustavi še pri zvezah *Car Lazarjeva*, *Kralj Matjaževa vojska*.

Breznik je priznal, da je te oblike tudi sam preganjal po prejšnjih izdajah slovnice, toda življenje gre mimo takih želja in tako jih je treba »trpeti«, ker so ljudske in zabeležene že od Krelja dalje »z gospod Truberjevo krajščino«.

V *Slovenču* je zadnji Breznikov odziv namenjen Koštialovima kritikama Slovenskega pravopisa 1935 v *Jutrovi* prilogi *Življenje in svet* (1935) in *Mladiki* (1936).

¹⁴ SP 2001: *Boccacia*, *Boccaciev*.

¹⁵ SP 2001: *Galileja*; ePravopis: *Galileia* in *Galileja*.

¹⁶ SP 2001: *Carpaccio -a*.

¹⁷ SP 2001: *Bonapárte -a* tudi *Bonapárte -ja*; ePravopis: *Bonapárte* *Bonapárteja* in *Bonapárta*.

Breznik je Koštialu očital, da mu je etimologija začetek in konec pisave, zato gleda samo na (etimološko) logiko in se ne meni za dejansko življenje jezika. Kajti Koštial je sodil ves pravopis po tem zakonu in zanj je »vse napačno, nedosledno, neumljivo, kar nasprotuje etimologiji«. Ker Koštialove pripombe merijo na etimologijo, je Breznik zapisal: »Cela razprava se zdi človeku, kakor bi bral kak sonetni venec. Vse misli izvirajo iz ljubezni ene; etimologija, ti si življenje mojega magistrale. Ta magistrale, pesem stokrat peta, vseh drugih skupaj veže harmonije.«

Pri domačih in deloma tujih imenih je Koštial kritiziral v pravopisu uveljavljeno dvojnost pri svojilnih pridevnikih: če je ustrezno samo *Jamov, Trdinov*, zakaj *Šenoin, Jehovin, Nemanjin, pašin* poleg *pašov*?

Breznikov odgovor je bil: dejanska raba se pri domačih imenih drži oblik na *-ov*; pri srbskohrvaških pa *-in*: »kdor misli na besedo v srbhr. pomenu, bo rajši videl obliko na *-in*, kdor pa rabi besedo za domače občutje, bo pisal *pašev*. Pri obliki *Jehovin* pa je odločeval ozir na kakofonijo (*Jehovov!*).«

Sklep

Slovenski pravopis 1935 kaže večje približanje predpisov in pravopisa za knjižni jezik realni govornici, za kar ima gotovo največje zasluge Fran Ramovš, čigar delo je tudi onaglašenost iztočnic, kar je bila novost v primerjavi z dotedanjo tradicijo slovenskih pravopisov.

Z zapisom izgovora tujih (v prispevku obravnavanih le moških osebnih lastnih imen) pa je bilo omogočeno njihovo oblikoslovno in besedotvorno vključevanje v slovenski knjižni jezik.

Kot kaže, je bilo to področje glede na tedanje rešitve, deležne številne kritike, enako težko pravopisno vprašanje kot danes. Ramovš je pri pravopisu opravil veliko delo, odgovore kritikom pa je raje prepustil Brezniku.

Literatura

France BEZLAJ, 1950: Fran Ramovš. Pogled na njegovo delo, *Slavistična revija*, 3/3–4, 225–235.

Anton BREZNIK, 1936: Ocenjevalcem Slovenskega pravopisa I–VII, *Slovenec (Kulturni obzornik)*, 64, 13.–21. 11. 1936, 262–272.

ePravopis: Slovar slovenskega pravopisa 2014–, www.fran.si, dostop 28. 1. 2023.

Fran LEVEC, 1899: *Slovenski pravopis*. 1899, Dunaj: v cesarski kraljevi zalogi šolskih knjig.

- Anton BREZNIK, 1920: *Slovenski pravopis*. Ljubljana: Jugoslovanska knjigarna.
- Anton BREZNIK, Fran RAMOVŠ, 1935: *Slovenski pravopis*. Ljubljana: Znanstveno društvo.
- Helena DOBROVOLJC, 2004: *Pravopisje na Slovenskem*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU (Zbirka Lingua Slovenica).
- Joža GLONAR, 1936: *Slovar slovenskega jezika*. Ljubljana: Umetniška propaganda. (Uvod v slovar izšel posebej v knjižici *Slovenski pravopis*).
- Ivan KOŠTIAL, 1935. O našem jezikovnem zakoniku, *Življenje in svet*, 296–297, 306–307.
- –, 1936: Opazke o novem pravopisu, *Mladika*. Platnice.
- Tine LOGAR, 1952/1953: Fran Ramovš. *Letopis Slovenske akademije znanosti in umetnosti*, knjiga 5, 148–160.
- Anton OCVIRK, 1950: Franu Ramovšu za šestdesetletnico, *Slavistična revija*, 3/3–4, 223–224.
- Popravki k Slovenskemu pravopisu*, 1935: Sestavila A. Breznik in F. Ramovš. Ljubljana.
- Fran RAMOVŠ, 1924: *Historična gramatika slovenskega jezika 2. Konzonantizem*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna.
- –, 1935: *Historična gramatika slovenskega jezika 7. Dialekti*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna.
- –, 1936: *Kratka zgodovina slovenskega jezika 1*. Ljubljana: Akademska založba.
- –, 1937: *Brižinski spomeniki: uvod, paleografski in fonetični prepis, prevod v knjižno slovenščino, faksimile pergamentov*. Ljubljana: Akademska založba.
- –, 1952: *Morfologija slovenskega jezika: skripta, prirejena po predavanjih Fr. Ramovša v l. 1947/48, 48/49*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Slovenski pravopis 2001*. www.fran.si, dostop 28. 1. 2023.
- SPiPP – svojilni pridevniki iz prevzetih priimkov. Spletna aplikacija za pomoč uporabnikom pri izražanju svojine za prevzete moške priimke. <https://spipp.ff.um.si/>, dostop 28. 1. 2023.
- Irena STRAMLJIČ BREZNIK, 2020: Svojilni pridevniki iz prevzetih priimkov v spletni aplikaciji SPiPP. *Slovensko jezikoslovje, književnost in poučevanje slovenščine; Slovar slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja; Veliki madžarsko-slovenski spletni slovar*. (Zora, 135). Ur. Marko Jesenšek. Maribor: Univerzitetna založba. 96–117.
- Jože TOPORIŠIČ, 1991: Breznik-Ramovšev Slovenski pravopis, *Slavistična revija* 39/1, 115–126.

Zusammenfassung

FREMDE MÄNNLICHE PERSONENNAMEN UND ENTSPRECHENDE POSSESSIV-ADJEKTIVE IN DER SLOWENISCHEN RECHTSCHREIBUNG VON BREZNIK-RAMOVŠ 1935

Der Schwerpunkt der Forschungsarbeit von Fran Ramovš lag auf der Dialektologie und historischen Grammatik der slowenischen Sprache. Als ausgezeichneter Kenner des slowenischen Vokalsystems verfasste er, zusammen mit Breznik, allerdings auch die slowenische

Orthographieregelung (*Slovenski pravopis* 1935), in der er den orthoepischen Teil – Betonung, Stimmqualitäten und Unterschiede zwischen Schrift und Aussprache – verantwortete. In diesem Beitrag widmen wir uns daher den in die slowenische Orthographieregelung von 1935 aufgenommenen fremden Personennamen und der Darstellung ihrer Aussprache. Es handelt sich zweifellos um ein wertvolles Werk von Ramovš, da dadurch u. a. die Regelung zum Ausdruck der Eigentumsverhältnisse festgelegt wurde.

Die von Ramovš aufgestellten Regeln zur Bildung deonymischer Possessiv-Adjektive werden anhand der empirischen Daten aus dem *Pravopis* (mehr als hundert männliche Familiennamen aus anderen bzw. Fremdsprachen, griechische und lateinische (altklassische) Namen ausgeschlossen) mit den aktuellen orthographischen Regeln und Ausrichtungen der gegenwärtigen slowenischen Schriftsprache verglichen, vgl. *Slovenski pravopis* 2001, *ePravopis* und die frei zugängliche Online-Anwendung *Svojilni pridevniki iz prevzetih priimkov* (SPiPP: <https://spipp.ff.um.si/>). Die Anwendung enthält die Notation und Aussprache von Nominativ-, Genitiv- und Possessivformen für 1353 fremde Nachnamen für männliche Personen. Anhand der Richtlinien zur Bildung von Possessiv-Adjektiven, eingeteilt in drei Gruppen, nämlich zur Bildung von Possessiv-Adjektiven (1) auf *-ov*, (2) auf *-ev* und (3) zum Ausdruck von Eigentum bei slawischen Familiennamen auf *-ov*, *-ev*, *-ski*, *-ški*, *-i*, werden die Rechtschreiblösungen von 1935 geprüft.